

Balanç i conclusions del II Seminari de Correcció de Textos

Els dies 7 i 8 de novembre de 2002 ha tingut lloc a Barcelona, a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, el II Seminari de Correcció de Textos, organitzat pel Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans (SEREIEC) i dirigit pel senyor Joan Martí i Castell, membre de la Secció Filològica i director del SEREIEC, i coordinat pels senyors Oriol Camps, cap de la Unitat d'Assessorament Lingüístic de Catalunya Ràdio, i Josep M. Mestres, cap de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics del SEREIEC.

Sota el títol *La qualitat de la llengua oral en els mitjans de comunicació*, vuit ponents i vuit assessors lingüístics convidats de diferents mitjans de comunicació en llengua catalana han participat en aquest II Seminari i han contribuït a assolir-ne el principal objectiu, que era posar en comú les actuacions dels serveis lingüístics que assessoren les emissores de ràdio i les cadenes de televisió on exerceixen les seves funcions i compartir experiències, amb la finalitat de posar les bases per a una més bona coordinació que redundi en la millora de la tasca que duen a terme.

Els noranta-un participants que han pogut seguir el Seminari tenen el lloc de residència en els Països Catalans, repartits territorialment de la manera següent: el 92,3 % provenen de Catalunya (el 58,3 % dels quals són del Barcelonès, seguit del Vallès Occidental, amb un 7,1 %, i el Vallès Oriental, amb un 5,9 %), un 5,5 % provenen del País Valencià, un 1,1 % provenen de les Illes Balears i un altre 1,1 % provenen d'Andorra.

Segons la formació acadèmica, els percentatges són els següents: són llicenciats o doctors el 97,8 % dels assistents (dels quals, el 67,4 % ho són en filologia catalana; un 14,7 %, en traducció i interpretació, i un 6,7 %, en periodisme), i el 2,2 % són estudiants universitaris de filologia catalana.

Finalment, quant a la dedicació professional, treballen en l'àmbit de la lingüística el 61,5 % dels participants, en l'ensenyament l'11 %, en altres professions el 7,7 %, en la recerca lingüística el 4,4 % i no treballen (perquè són estudiants) el 2,2 %. D'aquests col·lectius, cal destacar que el 34 % dels lingüistes es dediquen a l'assessorament, i el 23,2 %, a la traducció o a la traducció i correcció de textos; dels ensenyants, el 70 % treballen en l'àmbit universitari, i dels altres professionals, el 71,4 % són periodistes.

El text que segueix és el resum de les conclusions a què van arribar els organitzadors i els participants després de dos dies de ponències i de la taula rodona final.

Havent arribat a l'acabament d'aquest II Seminari de Correcció de Textos, ens correspon valorar en quina mesura s'han acomplert els objectius proposats i recollir les constatacions a què hom ha arribat i les propostes que hi han estat presentades, a fi de traslladar-les a la Presidència i a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i, si s'escau, divulgar-les públicament.

I

El primer fet que s'ha pogut constatar és que el corrector d'un mitjà de comunicació audiovisual no pot controlar totalment el resultat oral (és a dir, l'enunciació) del text.

Hi ha una gran diferència entre el treball de correcció oral i el treball de correcció escrita, sobretot la dels llibres, que és la referència principal de la feina de correcció. El corrector de textos que s'han de llegir o dir no és l'últim del procés d'elaboració o emissió. Pot deixar un text suposadament correcte, però després ha de venir algú que l'ha de llegir: pot ser que el llegeixi o digui molt bé, i que surti com cal, i pot ser que no; i pot ser que les condicions en què es llegeixi permetin parar i repetir la lectura, fins que surti bé, i pot ser que no.

II

El segon fet que s'ha constatat és que la gestió de la qualitat de la llengua emesa pels mitjans audiovisuals és més col·lectiva que corporativa: ja no són els lingüistes els qui s'encarreguen gairebé en exclusiva de la qualitat lingüística, sinó que és tot el col·lectiu de redactors, assessors i locutors els responsables del producte final.

Actualment veiem els correctors de textos orals negociant amb els guionistes,

amb els traductors, amb l'agència de publicitat, amb els diversos agents que intervenen en el doblatge i, a vegades, amb els redactors que se senten molt autors del seu text. Per tant, això s'ha de tenir en compte a l'hora de fer la feina d'assessorament i correcció, i l'assessor lingüístic no s'ha de quedar aïllat amb el retolador vermell o amb l'ordinador, i anar fent, sinó que ha d'estar molt en contacte amb la gent que té al voltant i que són el seu equip —o l'equip al qual pertany.

III

La tercera constatació ha estat corroborar que el contacte de llengües (especialment, del català amb l'espanyol i l'anglès) és una constant en la feina del lingüista dels mitjans audiovisuals.

Tant perquè hi ha un volum important de traducció en la feina dels mitjans audiovisuals, com perquè la cultura en general es fa cada cop més multilingüe, les interferències lingüístiques són difícilment evitables d'una manera absoluta. El contacte de llengües hi és tan present que hi ha calcs sintàctics i lèxics gairebé imperceptibles, fins i tot per als professionals de la correcció.

IV

La quarta constatació és que no hi ha prou consciència que, als mitjans audiovisuals, la creació no correspon als assessors lingüístics sinó al redactor o al guionista.

Per tant, cal respectar el paper que ha de fer cadascú i, al mateix temps, cal demanar que cadascú faci la seva feina amb prou competència. En tot cas, la feina del lingüista és «pentinar la criatura», i tant de bo que sigui guapa; però no ha d'anar més enllà.

V

La cinquena constatació és que s'han plantejat punts concrets de fonètica, de sintaxi o de lèxic, temes pròpiament lingüístics que mereixen una anàlisi més aprofundida i que poden ser objecte d'estudi en noves sessions d'un futur seminari.

Per exemple, quant a la pronunciació: l'excés de neutralitzacions, o les vacil·la-

cions en els enllaços; quant a la sintaxi: ús dels relatius, les oracions passives, els desplaçaments i les duplicacions pronominals, etc., i, quant al lèxic, s'expressen dues tendències: per dir-ho com un anunci, hi ha «els que bullen i els que enriqueixen», és a dir, els que es limiten a corregir, buscant com a màxim restituir la naturalitat del discurs, i els que aprofiten l'ocasió per a introduir-hi paraules que consideren que no se senten prou. Amb tot, caldria veure i comparar els resultats dels uns i els altres.

Per tant, convé que es facin propostes per a futures edicions, que se centrin especialment en qüestions concretes. Els aspectes de l'assessorament lingüístic als mitjans audiovisuals que podrien servir de marc temàtic per al plantejament d'estudis concrets han estat, entre d'altres: el paper del model de llengua oral en la normalització lingüística, el doblatge i els professionals que hi intervenen (traducció i correcció del guió, ajustament i assessorament lingüístic del doblatge), la relació entre els lingüistes i els creadors publicitaris, el model de llengua dels programes infantils i juvenils i l'assessorament lingüístic com a part del control de qualitat dels productes generats o emesos pels mitjans audiovisuals.

VI

Els organitzadors, ponents i participants del II Seminari de Correcció de Textos han manifestat el seu agraïment a l'Institut d'Estudis Catalans per l'acolliment que ha proporcionat a aquest Seminari, i han proposat de tenir noves trobades d'aprofundiment sobre les qüestions tractades durant aquestes dues jornades. Amb aquesta finalitat, demanen a la Presidència i a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans que els vulguin acollir pròximament amb la mateixa generositat amb què ho han fet aquesta vegada.

L'Antena de Terminologia (llista de distribució adreçada als assessors dels mitjans audiovisuals i escrits de comunicació, encapçalada pel TERMCAT, que presta servei des del mes de novembre del 2001) pot ser un àmbit de discussió i posada en comú on es generin qüestions que serveixin per a proposar temes d'estudi.

De moment, els coordinadors del Seminari han posat a la disposició de tots els participants l'adreça del Servei d'Informació de l'Institut d'Estudis Catalans (*informacio@iecat.net*) per a fer arribar propostes amb vista a una nova trobada d'aquestes característiques.